

Лариса Калініна
(м. Житомир, Україна)

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В РАМКАХ ІНТЕРДИСЦИПЛІНАРНОГО ПІДХОДУ

Модернізація освіти та інноваційні процеси в усіх сферах економічного та політичного життя в Україні вносять нові корективи в процес підготовки кадрів, в тому числі, і вчителя. Освітній процес у вищій школі сьогодні має відповідати викликам сучасності, а саме підготовці нового вчителя, здатного реалізувати цілі і задачі Нової української школи. Готовність майбутніх учителів працювати по-новому визначає логіку навчання студентів у ВНЗ за різними спрямуваннями професійної підготовки з орієнтацією на високий професіоналізм в усіх видах педагогічної діяльності.

Хоча ідеї організації професійної підготовки майбутнього вчителя представлені в роботах вітчизняних та зарубіжних учених, зокрема Дубасенюк О.А., Єлізарової Г.В., Ніколаєвої С.Ю., Пассова Є.І., Редько В.Г., Сафонової В.В. та ін., ми вважаємо, що для модернізації процесу вищої освіти з метою досягнення нової якості у професійній підготовці майбутнього вчителя необхідно впроваджувати до навчального процесу ВНЗ інтердисциплінарний підхід, що сприяє розвитку загальнонаукового кругозору, формуванню нового синтетичного мислення у студентів, дозволяє розвивати у майбутнього вчителя принцип індивідуальної готовності вирішувати професійні задачі, які представлені єдністю знань, умінь і навичок.

Саме інтердисциплінарний підхід, побудований на міждисциплінарній інтеграції, забезпечує нову якість професійної підготовки вчителя. В сучасній методиці професійної підготовки вчителя будь-якого профілю необхідність взаємопроникнення змісту навчальних дисциплін не викликає сумнівів.

Вчитель нового покоління повинен не лише володіти знаннями, уміннями і навичками в межах своєї спеціальності, але і міждисциплінарною професійною мобільністю, вміннями оперативно реагувати на зміни, які постійно виникають у професійно-педагогічній діяльності.

Крім того, випускники ВНЗ володіють набором загальних і професійно-значущих компетентностей, які покликані не лише сформувати високий рівень їх професіоналізму, але й стати основою власної самореалізації, здатності до навчання впродовж життя.

Вивчення специфіки професійної підготовки вчителя іноземної мови представлено в методичних роботах багатьох українських учених: Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Калініна В.О., Ніколаєвої С.Ю., Редька В.Г., Самойлюкевич І.В. та ін. Разом з тим, підготовка вчителя даного профілю також долає період реформування, що зумовлено не лише переосмисленням самої парадигми вищої педагогічної освіти в Україні, але і концептуальними змінами в теорії та методиці викладання іноземної мови.

Оскільки методологічною основою реалізації сучасної професійно-педагогічної освіти є **компетентнісний підхід**, ми будемо говорити про необхідність формування однієї з основних професійних компетентностей вчителя іноземної мови – **комунікативно-культурологічної**.

Аналіз наукової літератури показує, що основною тенденцією останнього десятиліття є переорієнтація методичної науки зі сталого терміну “навчання іноземній мові” на поняття «навчання мові і культурі». В рамках інтердисциплінарного підходу таке навчання дозволяє повноцінно вирішувати задачу культурної ідентифікації особистості майбутнього вчителя іноземної мови, формування його як цілісної культурно-мовленнєвої особистості, що і є основою комунікативно-культурологічної компетентності.

За такого підходу культурний вектор розвитку майбутнього вчителя іноземної мови стає основним в його професійній підготовці, а принцип культуродоцільності дозволить сфокусувати професійну підготовку вчителя іноземної мови на його ролі не лише як ретранслятора та інтерпретатора

іншомовної культури, але і “генератора впровадження основних культурологічних аспектів в українське суспільство”, відображаючи моделі різних культур, а також культурні цінності сучасної соціокультурної ситуації у світі.

Наш досвід роботи показав, що створення кроскультурних програм в Інститутах іноземної філології та факультетах іноземної мови за участю спеціалістів різних сфер гуманітарних наук дозволяє розглядати культурні явища поза межами певної нормативної дисципліни. Проведення занять за такими програмами у вигляді інтерактивних майстерень іноземною мовою дає можливість розвитку іншомовної комунікації майбутніх учителів. Працюючи в різних інтерактивних режимах – парах, малих групах, командах, усією групою – з викладачами англійської мови, – студенти є активними учасниками питань, що обговорюються, демонструючи власну здатність використовувати набуті знання, вміння та навички в іншомовному спілкуванні. Таке інтерактивне навчання є також особливим способом пізнання іншомовної та рідної культури, оскільки усі учасники спілкування здійснюють обмін інформацією, разом вирішують проблеми, моделюють ситуації, оцінюють дії один одного і власну поведінку, занурюються в реальну атмосферу іншомовного та ділового співробітництва [4; с.1]. Таким чином відбувається формування комунікативної складової комунікативно-культурологічної компетентності разом з практичними культурологічними аспектами.

В освітньому аспекті реалізації культурологічної складової комунікативно-культурологічної компетентності ефективним є діалог культур як співставлення фактів в галузі художньої творчості відомих письменників англомовних країн та України, моральних та естетичних цінностей і способів життя знаменитих політиків, акторів тощо. Такі майстерні зазвичай з задоволенням проводять спеціалісти із зарубіжної літератури та порівняльного лінгвокраїнознавства. Крім того, викладачі лінгвокраїнознавства акцентують увагу майбутніх учителів на тому, як в

одиницях мови відбуваються особливості культури і мислення носіїв мови. В такому випадку культурознавча інформація вилучається із самих мовних одиниць, в результаті чого проявляється розвивальний культурологічний аспект.

У проведенні кроскультурних інтерактивних майстерень, за заданими темами, можуть брати участь не лише фахівці з іноземної філології, але й студенти, які навчались за кордоном за програмами обміну, волонтери Корпусу миру в Україні, фахівці з викладання іноземних мов Британської Ради в Україні. Практика показує, що такі кроскультурні програми формують стійку мотивацію майбутнього вчителя до оволодіння обраною професією, більш глибокого вивчення іноземної мови та іншомовної культури в діалозі з рідною мовою і культурою та підтверджують доцільність формування комунікативно-культурологічної компетентності в рамках інтердисциплінарного підходу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Єлізарова Г.В. Культура і навчання іноземним мовам. – СПб.: Каро, 2005. – 352 с.
2. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студентів класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів за заг. ред. С.Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2013. – 590 с.
3. Пассов Є.І. Методика як теорія і технологія іншомовної освіти. – КНІ Елец: БГУ ім. І.А. Буніна, 2010. – 543 с.
4. Петрусевич Ю.А. Інтерактивні технології навчання майбутніх учителів англійського монологічного мовлення на основі сучасних творів – автореф. дис. – К.: 2014 – 20 с.
5. Шестакова Л.А. Теоретичні основи міждисциплінарної інтеграції в освітньому процесі ВНЗ // Вісник МГУ ім. С.Ю. Вітте. Серія 3: Педагогічна психологія, 2017. – С. 43-56.